

Το χρονικό της ποίησης

Πασχαλίδου Στέλλα

A3

Επική ποίηση

- Η επική ποίηση αποτέλεσε το πρώτο δημιούργημα της ελληνικής ποίησης και η διαμόρφωσή της ξεκίνησε στις αποικίες της Μ.Ασίας κατά την Ομηρική εποχή (8^{ος} αι. π.Χ). Τα ποιήματα αυτής της περιόδου έχουν αφηγηματικό χαρακτήρα και αφορούν τα κατορθώματα ηρώων. Το περιεχόμενό τους χαρακτηρίζεται ως μυθολογικό και διδακτικό. Κύριος εκπρόσωπος της επικής ποίησης θεωρείται ο **Όμηρος** με τα έργα του *Ιλιάδα* και *Οδύσσεια*.

“ Είς οiwνός άριστος, αμύνεσθαι περί πάτρης”

Λυρική ποίηση

- Η λυρική ποίηση αρχίζει να καλλιεργείται μεταξύ των ετών 650-450 π.Χ. Κάνει την εμφάνισή της πρώτα στις πόλεις της Μ.Ασίας και αργότερα στις Κυκλάδες, την ηπειρωτική Ελλάδα, αλλά και την κάτω Ιταλία. Λέγεται ότι γεννήθηκε από την ανάγκη του ανθρώπου να εκφράσει ελεύθερα τα συναισθήματα και τις αξίες του. Η ποίηση αυτή συνήθως τραγουδιόταν με την συνοδεία της λύρας και του αυλού. Κυριότεροι εκπρόσωποί της θεωρούνται ο **Μίμνερμος**, ο **Σόλων**, ο **Αρχίλοχος**, ο **Αλκαίος** και η **Σαπφώ**.

“Χαρτοίσιν τε χαίρε και κακοίσιν ασχάλα μη λίην”

Ποίηση στο Βυζάντιο

- Από τον 10^ο αι. μ.Χ. έως και την Άλωση της Κωνσταντινούπολης (1453), κυριαρχούν τα δημοτικά τραγούδια τα οποία συνδυάζονται με τη μουσική. Τα τραγούδια αυτά έχουν ως κέντρο ενδιαφέροντος την κοινωνική ζωή του ανθρώπου (νανουρίσματα, παιδικά, της αγάπης, του γάμου, εορταστικά, της ξενιτιάς, μοιρολόγια, κτλ.). Δημοφιλή έργα της εποχής με ανώνυμους δημιουργούς είναι το **Έπος του Διγενή Ακρίτα**, τα **Πτωχοπροδρομικά** και το **Χρονικόν του Μορέως**.

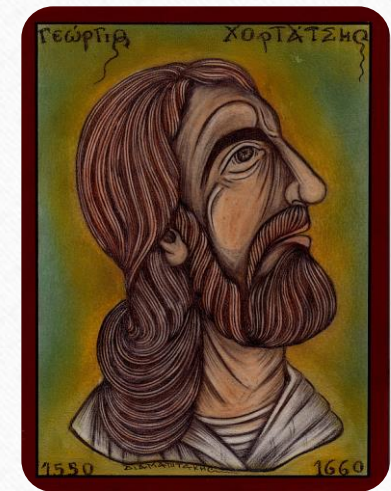
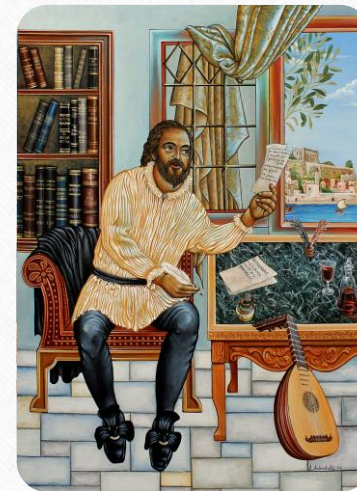
“Ζηλεύγει ὁ Χάρος μὲ χωσιά, μακρὰ τόνε βιγλίζει,
κ’ ἐλάθωσέ του τὴν καρδιά καὶ τὴ ψυχὴ του πῆρε.

Τρίτη ἐγεννήθη ὁ Διγενὴς καὶ Τρίτη θὰ πεθάνῃ”

Ποίηση στην Αναγέννηση

- Το ανανεωτικό πνεύμα της Αναγέννησης επηρέασε τις περιοχές του λατινοκρατούμενου ελληνισμού και κυρίως την Κρήτη, όπου η κρητική λογοτεχνία θα φτάσει στην ακμή της (τέλη 16ου - 1669). Χαρακτηριστικά της εποχής αυτής είναι η θεατρικότητα και η αίσθηση του χρέους που κυριαρχεί στα έργα. Ανθολογούμενα κείμενα της περιόδου είναι τα Καταλόγια, τα Κυπριακά, ο Ερωτόκριτος (Β. Κορνάρος-1^η εικόνα) και η Ερωφίλη (Γ.Χορτάτσης-2^η εικόνα).

Ποίηση στην Επανάσταση του '21

- Κατά την περίοδο αυτή αρχίζει η αφύπνιση του τουρκοκρατούμενου ελληνισμού. Ο 18ος αι. και οι αρχές του 19ου είναι η εποχή των Φαναριωτών και του Νεοελληνικού Διαφωτισμού. Τα ποιήματα το χρονικό αυτό διάστημα έχουν ως απώτερο σκοπό να ενθαρρύνουν τους Έλληνες, αλλά και να ανυψώσουν το ηθικό τους, έτσι ώστε να αγωνιστούν για την ελευθερία τους και την αποτροπή του τουρκικού κλοιού. Κύριοι εκπρόσωποι της εποχής είναι ο **Α.Κοραΐς**, ο **Ρ.Βελεστινλής**, ο **Δημήτριος Καταρτζής** και ο **“Ανώνυμος Έλληνας”**.

Αδαμάντιος Κοραΐς (1748-1833)

- Ο Αδαμάντιος Κοραΐς είναι ένας από τους κυριότερους εισηγητές και εκφραστές του Νεοελληνικού Διαφωτισμού. Γεννήθηκε στην Σμύρνη και σπούδασε ιατρική στο Παρίσι, όπου η Γαλλική Επανάσταση τον συγκίνησε και τον έκανε να πιστέψει περισσότερο ότι και η πατρίδα του θα μπορούσε να απελευθερωθεί, αν το γένος μορφωνόταν αρκετά και καταλάβαινε την έννοια της ελευθερίας. Στην επανάσταση του 21 ο Κοραΐς ταξίδεψε στην Ελλάδα και πολέμησε με την πένα του, αφυπνίζοντας μεγάλο μέρος του ελληνισμού. Ένα από τα σπουδαιότερα έργα του είναι η **Αδελφική διδασκαλία**.

“Πολιτεία που δεν έχει σαν βάση της την παιδεία, είναι οικοδομή πάνω στην άμμο”

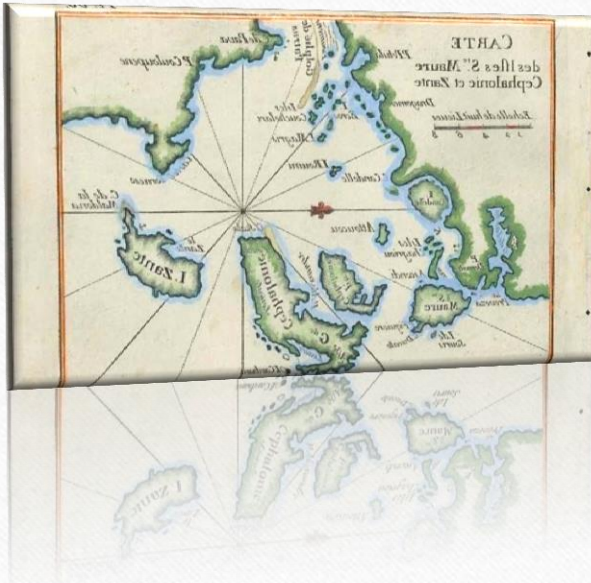
Ρήγας Βελεστινλής (1757-1798)

- Ο Ρήγας Βελεστινλής γεννήθηκε στο Βελεστίνο της Μαγνησίας. Στα νεανικά του χρόνια εγκαταστάθηκε στην Πόλη όπου άρχισε να ασχολείται με την συγγραφή, ενώ παράλληλα εντάχθηκε στους Φαναριώτες. Το πολιτικό όραμα του Ρήγα συνίστατο στη δημιουργία μιας πολυεθνικής βαλκανικής επικράτειας που θα ήταν απαλλαγμένη από τις αγκυλώσεις της οθωμανικής πολιτικής και στην οποία οι Έλληνες θα είχαν κυρίαρχη θέση. Από τα πιο γνωστά του έργα είναι η **Χάρτα της Ελλάδος** και η **Νέα Πολιτική Διοίκησης** (περιλαμβάνει τον **Θούριο**).

“Καλύτερα μιας ώρας ελεύθερη ζωή παρά σαράντα χρόνια σκλαβιά και φυλακή”

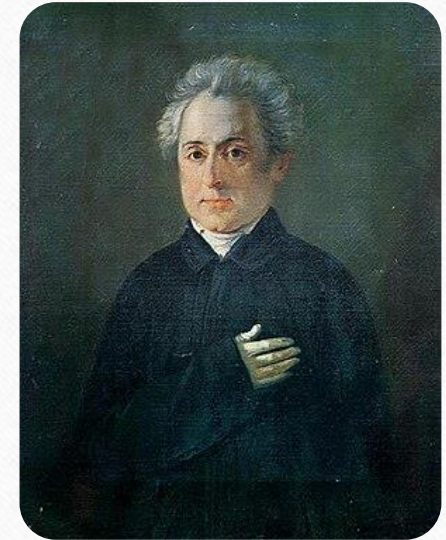
Επτανησιακή Σχολή

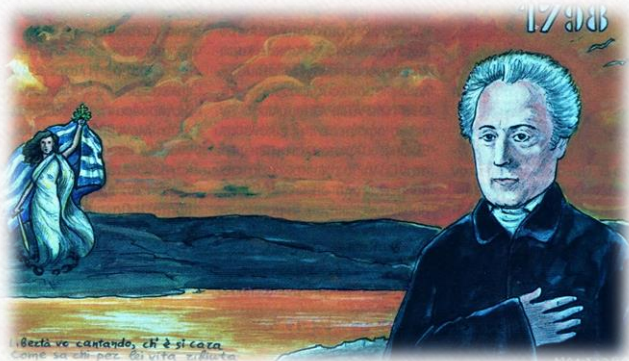

- Η απουσία του τουρκικού κλοιού και οι επαφές με τη Δύση αποτέλεσαν ευνοϊκές συνθήκες για την καλλιέργεια των γραμμάτων στα Επτάνησα και την ανάδειξή τους σε κυρυφαία πνευματικά κέντρα. Κατά συνέπεια, στη διάρκεια του 19ου αιώνα η λογοτεχνική παραγωγή των Επτανήσων «γέννησε» τη λεγόμενη Επτανησιακή Σχολή. Χαρακτηριστικά της είναι η χρήση της δημοτικής γλώσσας, η πληθώρα από εικόνες και η αγάπη προς την φύση, τον άνθρωπο και την πατρίδα. Κεντρικό πρόσωπο της επτανησιακής σχολής θεωρείται ο **Διονύσιος Σολωμός**. Οι ποιητές αυτής της περιόδου χαρακτηρίζονται ως προσολωμικοί, σολωμικοί και εξωσολωμικοί.

Διονύσιος Σολωμός (1798-1857)

- Ο Διονύσιος Σολωμός γεννήθηκε στη Ζάκυνθο και σπούδασε αργότερα νομική στην Ιταλία. Εκεί ήρθε σε επαφή με Διαφωτιστές από τους οποίους και επηρεάστηκε. Ήταν ο πρώτος που καλλιέργησε συστηματικά τη δημοτική γλώσσα και διεύρυνε τους ορίζοντες της λογοτεχνίας. Όταν επέστρεψε πίσω στη Ζάκυνθο είχε ήδη ξεσπάσει η Ελληνική Επανάσταση την οποία παρακολουθούσε με μεγάλη ανησυχία. Τα γεγονότα που έλαβαν μέρος αυτό το διάστημα, ήταν και εκείνα που τον ώθησαν στη συγγραφή ποιημάτων. Το 1823 συνέταξε το σπουδαιότερο ίσως έργο του, τον **Ύμνον εις την Ελευθερίαν**, ενώ στη συνέχεια το επίσης γνωστά ποιήματα **“Ελεύθεροι – Πολιορκημένοι”**, **“Ο Πόρφυρας”** και **“Η Γυναίκα της Ζάκυνθος”**

“Με χίλιες βρύσες χύνεται, με χίλιες γλώσσες κραίνει·
Όποιος πεθάνει σήμερα χίλιες φορές πεθαίνει.”

“Σέ γνωρίζω από τήν κόψι
τοῦ σπαθιοῦ τήν τρομερή,
σέ γνωρίζω από τήν ὄψι
πού μέ βιά μετράει τήν γῆ.
Ἄπ’ τὰ κόκαλα βγαλμένη
τῶν Ἑλλήνων τὰ ιερά,
καί σάν πρῶτα ἀνδρειωμένη,
χαῖρε, ὦ χαῖρε, Ἐλευθεριά!”

“Δυστυχισμένε μου λαέ καλέ και
αγαπημένε. Πάντα ευκολόπιστε
και πάντα προδομένε”

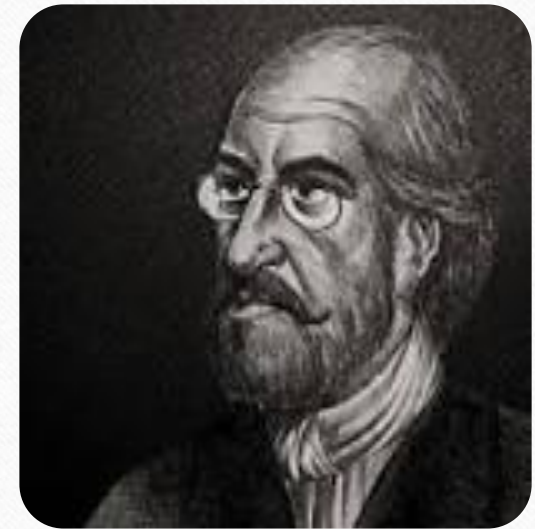
- Διονύσιος Σολωμός

Ανδρέας Κάλβος (1792-1869)

- Ο Ανδρέας Κάλβος είναι ένας από τους επιφανέστερους εξωσολωμικούς Έλληνες ποιητές. Γεννήθηκε στη Ζάκυνθο και έζησε στη Φλωρεντία και στο Λονδίνο, μέχρι και το 1826 που ταξίδεψε στην Ελλάδα. Ο Κάλβος ξεχωρίζει για το ιδιαίτερο ύφος του, αλλά και τις συγκλονιστικές ποιητικές του εξάρσεις. Η αγάπη του για την πατρίδα του ήταν πάντοτε μεγάλη. Η “Ωδή” που ανήκει στη συλλογή “Η Λύρα” είναι το δημοφιλέστερο έργο του.

“ Όσοι το χάλκεον χέρι Βαρύ του φόβου αισθάνονται,

Ζυγόν δουλείας ας έχωσι. Θέλει αρετήν και τόλμην η ελευθερία”.

Αριστοτέλης Βαλαωρίτης (1824-1879)

- Ο Αριστοτέλης Βαλαωρίτης κατέχει ιδιαίτερη θέση στην Επτανησιακή Σχολή. Γεννήθηκε στη Λευκάδα και αφότου σπούδασε στην Ιταλία και στη Γαλλία εγκαταστάθηκε μόνιμα σε ένα μικρό νησάκι του Ιονίου, τη Μαδουρή, όντας ο μοναδικός κάτοικος. Εκεί επικεντρώνεται στη μελέτη και τη δημιουργία χαρίζοντάς μας σπουδαία έργα. Θερμός πατριώτης που ήταν, αφιέρωσε μεγάλο μέρος της ποιητικής του παραγωγής σε πατριωτικά θέματα (π.χ Ο Βράχος και το Κύμα). Ορισμένα από τα γνωστότερα ποιήματά του είναι **“Τα Μνημόσυνα”**, **“Η Νεκρική ωδή”** και **“Η φυγή”**.

“Μέριασε βράχε, να διαβώ! Καταποτήρας ειμ’ εγώ, ο άσπονδος εχθρός σου,
γίγαντας στέκω εμπρός σου!”

Λορέτζος Μαβίλης (1860-1912)

- Ο Λορέτζος Μαβίλης γεννήθηκε στην Ιθάκη και ολοκλήρωσε τις σπουδές του στη Γερμανία. Δεν ήταν μόνο άνθρωπος του πνεύματος, αλλά και της δράσης. Ως φλογερός πατριώτης, συμμετείχε ενεργά στους απελευθερωτικούς αγώνες του έθνους. Μετά την επιστροφή του στην Ελλάδα αγωνίστηκε μάλιστα και ως επικεφαλής επαναστατικής ομάδας στην Κρήτη. Τότε ήταν που έγραψε και ορισμένα από τα σπουδαιότερα έργα του. Είναι αξιοσημείωτο ότι ο Μαβίλης θυσιάστηκε για την πατρίδα του, πέφτοντας ηρωικά μαχόμενος στην Ήπειρο κατά τη διάρκεια των Βαλκανικών Πολέμων. Διάσημα έργα του είναι η **“Λήθη”** και το **“Μούχρωμα”**.

“Καλότυχοι οι νεκροί που λησμονάνε την πικρία της ζωής”

“Χηδαία γλώσσα δεν υπάρχει. Υπάρχουσι χυδαίοι άνθρωποι.”

Νέα Αθηναϊκή Σχολή

- Από το 1880 η χώρα άρχισε να αναπτύσσεται και να αποκτά σταθερότητα (εποχή Τρικούπη). Μαζί με αυτή εξελίχθηκε και ο πνευματικός τομέας. Έτσι, στην ποίηση μία νέα σχολή, αυτή του Παρνασσισμού. Συσπείρωνε ποιητές που αντιδρούσαν στον ρομαντισμό και ενδιαφέρονταν για την καθιέρωση της δημοτικής. Χαρακτηριστικά της περιόδου είναι η απάθεια, ο ρωμαλέος στίχος, οι αυστηροί ποιητικοί κανόνες που αγγίζουν την τελειότητα και η πληθώρα από εκρηκτικές εικόνες. Κύριοι εκπρόσωποι της αποχής αυτής είναι ο **Κ.Παλαμάς**, ο **Κ.Π Καβάφης**, ο **Κ.Βάρναλης** και ο **Α.Σικελιανός**.

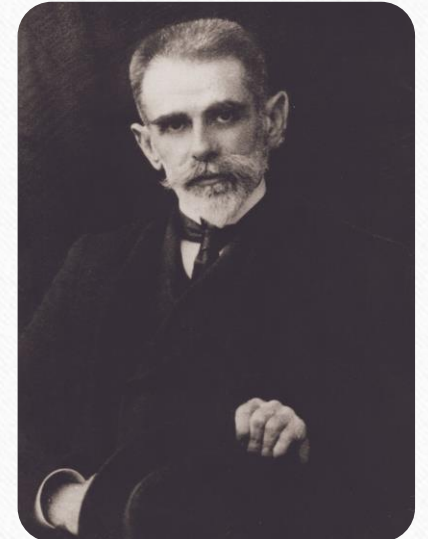

Κωστής Παλαμάς (1859-1943)

- Ο Κωστής Παλαμάς με τον αγνό πανανθρώπινο ιδεαλισμό του και την λυρική του πνοή, θεωρείται ως ο δεύτερος εθνικός μας ποιητής. Γεννήθηκε στην Πάτρα και σπούδασε νομική. Από πολύ μικρή ηλικία αφιερώθηκε στην συγγραφή και τη μελέτη ποιημάτων. Στα έργα του Παλαμά κυριαρχεί η αγάπη του για την Ελλάδα και τον πολιτισμό της, καθώς και η πορεία τους έθνους ανά τους αιώνες. Ορισμένα από τα σπουδαία ποιήματά του είναι “Οι Πατρίδες”, ο “Ύμνος εις την Αθήναν” και τα “Περάσματα και χαιρετισμοί”.

“Η Μεγαλοσύνη των λαών δεν μετριέται με το στρέμμα.

Με της καρδιάς το πύρωμα μετριέται και με το αίμα.”

Κ.Π Καβάφης (1863-1933)

- Ο Καβάφης αδιαμφισβήτητα ξεχώριζει για την ποιητική του ικανότητα και τους μοναδικούς του συμβολισμούς. Γεννήθηκε στην Αλεξάνδρεια και στη συνέχεια εγκαταστάθηκε στην Κωνσταντινούπολη όπου ξεκίνησε να γράφει και τα πρώτα του ποιήματα. Σε ηλικία 39 ετών ταξίδεψε για πρώτη φορά στην Αθήνα, την οποία και αγάπησε. Διάσημα έργα του είναι **“Η Ιθάκη”**, **“Οι Θερμοπύλες”**, **“Αν θες να λέγεσαι άνθρωπος”** και **“Απολείπειν ο Θεός Αντώνιον”**.

“Τους Λαιστρυγόνες και τους Κύκλωπας,
τον άγριο Ποσειδώνα δεν θα συναντήσεις,
αν δεν τους κουβανείς μες στην ψυχή σου,
Αν η ψυχή σου δεν τους στήνει εμπρός σου.”

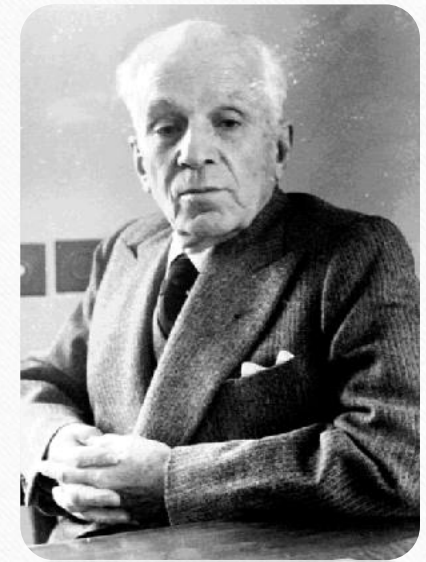
“Τιμή σ’ εκείνους όπου στην ζωή των
ώρισαν να φυλάγουν Θερμοπύλες.
Ποτέ από το χρέος μη κινούντες.”

**-Κ.Π
Καβάφης**

Κώστας Βάρναλης (1884-1974)

- Ο ποιητής προέρχεται από τον απόδημο ελληνισμό. Γεννήθηκε στον Πύργο της Βουλγαρίας και σπούδασε φιλολογία στην Αθήνα. Στα ποιήματά του η σάτιρα και ο σαρκασμός εναλλάσσονται με τους λυρικούς τόνους, ενώ ο ανθρώπινος πόνος είναι ένα από τα κυρίαρχα θέματά του. Επίσης, στα έργα του Βάρναλη είναι έντονος ο αισθησιασμός, αλλά και το βαθύ μουσικό πνεύμα. Ορισμένα από τα δημοφιλέστερα έργα του είναι *“Οι κηρήθρες”*, *“Σκλάβοι πολιορκημένοι”* και *“Οι μοιραίοι”*.

“Δειλοί, μοιραίοι κι άβουλοι αντάμα,
προσμένουμε, ίσως, κάποιο θάμα!”

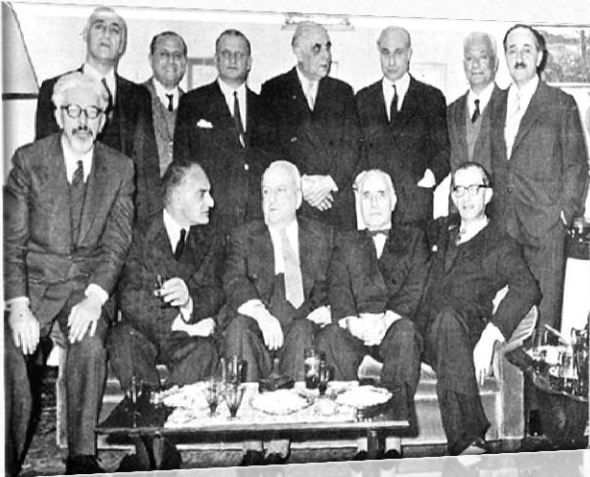
Άγγελος Σικελιανός (1884-1951)

- Ο Άγγελος Σικελιανός γεννήθηκε στη Λευκάδα και από μικρή ηλικία έδειξε το ενδιαφέρον του για την ποίηση. Ένας από τους στόχους του ήταν η αναβίωση του αρχαίου ελληνικού πνεύματος, το οποίο και θαύμαζε. Ο Σικελιανός είχε την δική του ιδιαίτερη κοσμοθεωρία την οποία εκφράζει και στα έργα του. Διακρίνεται για την γνήσια λυρική πνοή, τη φαντασία, αλλά και τον πλούτο της ποιητικής του γλώσσας. Το γνωστότερο έργο του είναι **“Τα Άπαντα”**.

“ Η λευτεριά είναι γνώση, η γνώση αγάπη και πια απ` τη γνώση ετούτη δεν είναι άλλη”

Νεότερη ποίηση-Γενιά του '30

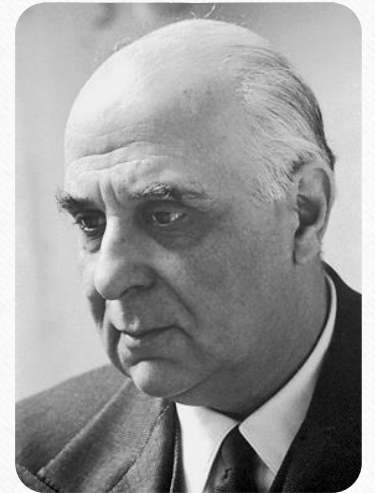

- Καθώς τα χρόνια περνούν, αρχίζουν να εγκαταλείπονται ορισμένα στοιχεία της παραδοσιακής ποίησης και έτσι η τέχνη ανανεώνεται. Στα ποιήματα της νεότερης εποχής εγκαταλείπεται η ομοιοκαταληξία, το μέτρο, αλλά και η νοηματική αλληλουχία του Παρνασσισμού. Κυριαρχεί σταδιακά η φαντασία, αλλά και ο υπερρεαλισμός. Φορείς αυτής της αλλαγής είναι οι ποιητές **Γιώργος Σεφέρης, Οδυσσέας Ελύτης, Γιώργος Σαραντάρης, Ανδρέας Εμπειρικός, Νίκος Εγγονόπουλος, Γιάννης Ρίτσος, Νικηφόρος Βρεττάκος κ.α**

Γεώργιος Σεφέρης (1900-1971)

- Ο Γιώργος Σεφέρης γεννήθηκε στη Σμύρνη και σπούδασε νομική στο Παρίσι, ενώ αργότερα εισήλθε στο διπλωματικό σώμα. Η γενιά του έζησε τόσο τους δύο Παγκόσμιους Πολέμους όσο και την μικρασιατική καταστροφή. Στα έργα του, που διακρίνονται για τη λιτότητα των εκφραστικών τους μέσων και τον ήρεμο και χαμηλό τους τόνο, αποτυπώνει τις αγωνίες του ποιητή για την τραγική μοίρα της φυλής μας. Η καταστροφή της Σμύρνης και του μικρασιατικού ελληνισμού και η τραγική μοίρα του ανθρώπου, είναι βιώματα που σφράγισαν ανεξίτηλα τον ψυχικό του κόσμο κι αποκρυσταλλώθηκαν στην ποίησή του. Το 1963 ο Σεφέρης βραβεύτηκε με Νόμπελ Λογοτεχνίας.

“Η μνήμη όπου και να την αγγίξεις πονεί.”

Γιάννης Ρίτσος (1909-1990)

- Ο Γιάννης Ρίτσος γεννήθηκε στην Μονεμβασιά και από νεαρή ηλικία εκδήλωσε το ενδιαφέρον του για τις τέχνες. Η ποίησή του διακρίνεται για το πηγαίο αίσθημα, την άνεση του λυρικού λόγου της και την τεχνοτροπική της πολυμορφία. Ο Ρίτσος αντλεί την έμπνευση και τα θέματά του από την παιδική και την εφηβική του ηλικία, από την παράδοση και από τους κοινωνικούς αγώνες. Τα δημοφιλέστερα έργα του είναι **“Ο Επιτάφιος”**, **“Η Ρωμιοσύνη”**, **“ Ο τοίχος μέσα στον καθρέφτη”** κ.α.

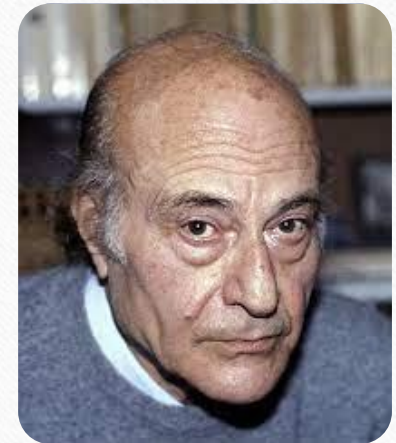

“Ετούτος δω ο λαός δε γονατίζει παρά μονάχα μπροστά στους νεκρούς του”

Οδυσσέας Ελύτης (1911-1996)

- Ο Οδυσσέας Ελύτης γεννήθηκε στο Ηράκλειο και σπούδασε νομική στην Αθήνα. Τα ποιήματά του διακρίνονται για την συναισθηματικά φορτισμένη γλώσσα τους, αλλά και την βαθιά αίσθηση της ζωής και της υγείας που εξωτερικεύουν. Σημαντική τομή στην ποιητική του γραφή αποτελεί το **Άξιον Εστί** στο οποίο κατορθώνει να μετουσιώσει τα πιο γόνιμα στοιχεία της παράδοσής μας.

“Εάν αποσυνθέσεις την Ελλάδα, στο τέλος θα δεις να σου απομένουν μια ελιά, ένα αμπέλι κι ένα καράβι. Που σημαίνει: με άλλα τόσα την ξαναφτιάχνεις.”

Ευχαριστώ για την παρακολούθηση!